

تحلیل محتوای مقالات منتشر شده با محوریت موضوع همه‌گیری ویروس کرونا و گردشگری (مورد مطالعه: پنج نشریه اول گردشگری در جهان)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۷ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۸/۶

مهدی کروی،^۱

الیکا حسنی،^۲

زهرا کوچکی^۳

چکیده

شیوع ویروس کرونا، بزرگ‌ترین چالش قرن بیست و یکم، صنایع گوناگون را با چالش‌های بی‌شماری روبه‌رو کرده است و گردشگری نیز از این قاعده مستثنا نیست. بسیاری معتقدند که این صنعت، به‌موجب این همه‌گیری، تحولاتی را در آینده‌ای نه‌چندان دور تجربه خواهد کرد. بنابراین در این پژوهش برآن شدیم تا با مروری بر روند تحقیقات انجام گرفته در این زمینه شناخت بهتری از مسائل پیش‌آمده در شرایط همه‌گیری و تحولات آتی آن به‌دست آوریم. محققان، با تحلیل محتوای آشکار و پنهان مقالات منتشرشده از سوی پنج نشریه برتر گردشگری که از سپتامبر ۲۰۱۹ تا ژوئیه ۲۰۲۱ نمایه شده‌اند، درصدد پاسخ‌گویی به سؤالات پژوهش برآمده‌اند. با استفاده از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی ملاک، ۱۲۲ عنوان مقاله در بخش تحلیل محتوای آشکار و ۴۰ عنوان مقاله در بخش تحلیل محتوای پنهان مطالعه شد. در بخش تحلیل محتوای آشکار، نرم‌افزارهای کمتی اس پی اس و کیفی مکس کیودی ای به‌کار گرفته شد و نتایج آن در قالب جداول و نمودارها ارائه شد. در بخش تحلیل محتوای پنهان، محققان پس از کدگذاری‌های اولیه و مقوله‌بندی آن‌ها با نرم‌افزار کیفی مکس کیودی ای به دو واحد مفهومی پیامدهای ناشی از شیوع ویروس کرونا و راهکارهای احتمالی مقابله با آن دست یافتند و نتایج را در قالب نمودار ارائه نمودند.

واژگان کلیدی: گردشگری، کرونا، تحلیل محتوا، پیامد، راهکار

مقدمه

سازمان بهداشت جهانی در ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰، با اعلام فوریت بهداشتی عمومی، جهان را در وضعیت آماده‌باش برای مقابله با پدیده‌ای قرار داد که کمتر کسی با ماهیت آن آشنایی داشت و در ۱۱ مارس ۲۰۲۰ ویروس کرونا را عامل یک بیماری همه‌گیر

۱. دانشیار گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکتری مدیریت گردشگری، دانشکده گردشگری، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛ elika_hasani@yahoo.com

۳. دانشجوی دکتری مدیریت گردشگری، دانشکده گردشگری، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

معرفی کرد. پس از شیوع بیماری در ووهان چین، به سرعت تعداد ابتلا و مرگ و میر در سراسر جهان افزایش یافت و دولت‌ها را مجبور به اعمال محدودیت‌هایی در سراسر جهان کرد (Sung et al., 2021). در این بین، بسیاری از کشورها مرزهای جغرافیایی خود را بستند و مانع گسترش تحرک بین‌المللی شدند (Toubes, 2021). همین امر موجب کاهش بیش از ۷۰ درصدی در گردشگران بین‌المللی شد و حدود ۲۲ بیلیون دلار به اقتصاد گردشگری آسیب رساند و این صنعت را با بحران بی‌سابقه‌ای روبه‌رو ساخت (Bratić et al., 2021). بی‌تردید همه‌گیری کرونا یکی از بزرگ‌ترین بحران‌ها در قرن بیست‌ویکم است که زندگی بشری را از جنبه‌های مختلفی تحت تأثیر قرار داده است و صنایع بزرگی چون گردشگری را با چالش‌های بسیاری مواجه کرده است که پیامدهای آن تا مدت‌ها گریبان‌گیر این صنعت خواهد بود (Naiola et al., 2020). گستره صنعت گردشگری چنان است که ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی، ۷ درصد از تجارت بین‌المللی و ۳۰ درصد از خدمات را در جهان به خود اختصاص داده است و طبق گزارش‌های سازمان جهانی گردشگری، از هر ده شغل در جهان یک شغل با گردشگری ارتباط مستقیم دارد. با وجود قدرت اقتصادی نهفته در گردشگری، این صنعت همچنان یکی از حساس‌ترین و آسیب‌پذیرترین بخش‌ها در برابر بحران‌های داخلی و خارجی است (Chebli, 2020). بسیاری از مقصدهای گردشگری در دهه‌های گذشته نیز با بحران‌هایی چون بلای طبیعی، حملات تروریستی، جنگ‌های داخلی و خارجی مواجه بودند (Qiao et al., 2021)، اما غالب خسارات وارد شده در حوزه اقتصادی بود (Bae & Chang, 2020)؛ درحالی‌که این همه‌گیری صنعت گردشگری را از دیگر ابعاد اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی و سیاسی نیز تحت تأثیر قرار داده است. چنان‌که هگینز دسبیولز^۱ (۲۰۲۰) معتقد است، صنعت گردشگری و محیط فعالیت آن با تحولاتی شگرف مواجه خواهد شد (Vărzaru et al., 2021). بنابراین بسیاری از محققان، به دنبال تعدیل سریع و پاسخ‌های به‌موقع،

پژوهش‌های زیادی را در حوزه‌های گوناگون با محوریت گردشگری و همه‌گیری ویروس کرونا برنامه‌ریزی کردند (Bausch et al., 2020). به مثابه آن نیز نشریات علمی در این حوزه با رشدی تصاعدی پا به عرصه پژوهش گذاردند (Bratić et al., 2021) و محققان در سراسر جهان به دنبال کشف شکاف‌های تحقیقاتی در این حوزه برآمدند. هرچند میزان اهمیت تحقیقات را نمی‌توان کتمان کرد، تعداد زیادی از این پژوهش‌ها فاقد ارزش‌اند و به راحتی با مروری بر تحقیقات گذشته می‌توانستند پاسخ سؤال‌هایشان را بیابند (Naiola et al., 2020). رشد بی‌رویه تحقیقات گردشگری تا جایی است که مک کرچر^۲ (۲۰۱۸)، بیان می‌دارد تعداد نشریات گردشگری به بیش از ۳۴۰ عنوان رسیده است. این در حالی است که تعداد کمی از آن‌ها بدیع‌اند و باقی آن‌ها حول محور موضوعات مشخصی مدام تکرار می‌شوند و این تکرار لزوماً موجب تولید دانش در این حوزه نخواهد شد (Kock et al., 2020). به نظر می‌رسد تحقیقات پیرامون همه‌گیری ویروس کرونا و گردشگری نیز از این قاعده مستثنا نیست. زنکر و کخ (2020)، در مقاله‌ای با عنوان «همه‌گیری ویروس کرونا، بحثی مهم درباره دستور کار تحقیقات گردشگری»، اذعان نمودند که تمامی جنبه‌های تحقیقاتی در حوزه کرونا و گردشگری بدیع نیست و می‌توان با مراجعه به مطالعاتی نظیر مقالات «گردشگری و سارس»، «گردشگری و آنفولانزای مرغی»، «گردشگری و ابولا» و «گردشگری و آنفولانزا»، به الگوهایی برای مقایسه در مقیاس‌های کوچک دست یافت. همچنین همان‌طور که جنبه‌های سیاسی این بحران را می‌توان با مقالات «گردشگری و قیام بهار عربی» مقایسه کرد، جنبه‌های اقتصادی نیز قابل‌قیاس با مقالاتی است که درباره «گردشگری و بحران اقتصادی در سال ۲۰۰۸» نگاشته شده‌اند (Zenker & Kock, 2020). این بدان معنی نیست که پدیده‌های فوق از مشابهت کامل با همه‌گیری ویروس کرونا برخوردارند، بلکه بدان معناست که بسیاری از جنبه‌های شکاف این پدیده بحرانی را می‌توان با تحقیقات انجام گرفته در گذشته پُر کرد و توان تحقیقاتی خود را صرف انجام پژوهش‌های لازم و کارآمد نمود.

2. Mckercher

1. Heggins-Desbioles

محققان نیز در این پژوهش به دنبال آن‌اند که با مروری بر روند تحقیقات انجام گرفته در این حوزه به بررسی پیامدها و راهکارهایی که در این پژوهش‌ها ارائه شده پردازند و نتایج کار را منبعی برای تحقیقات آتی مدنظر بگیرند تا از انباشت دانش تکراری جلوگیری کنند و شکاف‌هایی را واکاوی کنند که از ضرورت بیشتری در این باب برخوردارند.

اهداف و سؤالات پژوهش

هدف از این پژوهش بررسی روند نشر مقالات با محوریت گردشگری و کرونا و همچنین نتایج به دست آمده از تحقیقات موجود در پنج نشریه اول گردشگری در جهان است. بنابراین محققان سؤالات خود را چنین تدوین کرده‌اند:

۱. توزیع فراوانی مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری چگونه است؟
۲. روند رشد مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در طی سه سال گذشته در پنج نشریه اول گردشگری چگونه است؟
۳. مقالات منتشر شده با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری بر چه موضوعاتی متمرکزند؟
۴. میزان استناد به مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری چگونه است؟
۵. نتایج به دست آمده از مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش برآن است تا با بررسی محتوای آشکار و پنهان مقالات منتشر شده در حوزه گردشگری و کرونا به تلخیص اطلاعات در

راستای پاسخ به سؤالات پژوهش پردازد. بنابراین محققان در این پژوهش رویکردی استقرایی داشته و از روش تحلیل محتوا بهره جسته‌اند. جامعه آماری این تحقیق کلیه مقالاتی است که با محوریت موضوع گردشگری و کرونا در سه سال اخیر منتشر شده‌اند. از آنجاکه محققان توان بررسی تمامی اسناد منتشر شده را نداشته‌اند، از روش غیراحتمالی ملاک برای نمونه‌گیری استفاده کرده‌اند. نمونه‌گیری ملاک هنگامی به کار گرفته می‌شود که محقق خواستار جدا کردن گروهی بر اساس معیارهای معینی است (Glaser & Strauss, 2006). معیار نمونه‌گیری در این تحقیق مقالاتی است که از تاریخ سپتامبر ۲۰۱۹ تا ژوئیه ۲۰۲۱ در پنج نشریه اول گردشگری در جهان یعنی تحقیقات سفر، سالنامه تحقیقات سفر، مدیریت گردشگری، مدیریت میهمان‌نوازی و مدیریت خدمات منتشر شده است (Scimago Journal & Country Rank, n.d.). طبق تحقیقات انجام گرفته، نشریات تحقیقات سفر، سالنامه تحقیقات سفر و مدیریت گردشگری بیش از چهار سال است که جایگاه خود را در نظام رتبه‌بندی سایمگو حفظ کرده‌اند و این نشریات در زمینه تحقیقات گردشگری نقشی معادل متغیرهای روند را دارند و معرف خوبی از جامعه آماری‌اند (Kirilenko, 2018). همچنین محققان با علم به این موضوع که نشریات مدیریت میهمان‌نوازی و مدیریت خدمات از واژه گردشگری در عنوان بهره نبرده‌اند، آن‌ها را به این علت که رتبه سوم و چهارم را در نشر مقالات این حوزه به دست آورده‌اند در نمونه گنجانده‌اند که در مجموع ۱۲۳ مقاله از واحدهای نمونه گردآوری شد.

جدول ۱: رتبه‌بندی نشریات گردشگری

رتبه	نام نشریه	شاخص SJR	شاخص H-Index	میزان استناد در سه سال اخیر
۱	تحقیقات سفر	۳/۴۰۳	۱۳۲	۲۶۶۳
۲	مدیریت گردشگری	۳/۳۲۸	۱۹۹	۸۳۵۴
۳	مدیریت خدمات	۲/۶۵۸	۶۰	۱۲۰۳
۴	میهمان‌نوازی	۲/۳۲۱	۱۲۲	۴۷۹۶
۵	مدیریت سالنامه تحقیقات گردشگری	۲/۱۵۹	۱۷۱	۲۴۸۳

در ادامه، به منظور پاسخ‌گویی به سؤالات اول و دوم پژوهش تحلیل محتوا آشکار انجام گرفت و نتایج در قالب نمودارهای توصیفی به نمایش درآمد. برای پاسخ‌گویی به سؤال سوم پژوهش نیز محققان از روش کدگذاری درون‌متنی بهره جستند. در این راستا عناوین ۱۲۳ مقاله منتشرشده با نرم‌افزار Maxqda2020 به صورت In Vivo کدگذاری شدند، سپس کدهایی که بار معنایی یکسان داشتند در یکدیگر ادغام شدند و فراوانی هرکدام به دست آمد. در گام بعد، نمودار ابری کدهای اولیه با نرم‌افزار ترسیم شد. برای پاسخ‌گویی به سؤال چهارم پژوهش نیز تعداد استناد مقالات از سایت گوگل اسکالر استخراج شد و در قالب جدول به نمایش درآمد. فرایند پاسخ‌گویی به سؤال پنجم نیز بدین شرح است که ابتدا مقالاتی که مستقیم و غیرمستقیم به پیامدهای همه‌گیری ویروس کرونا در صنعت گردشگری اشاره داشتند جدا شدند و اسناد آن‌ها برای پیش‌پردازش اولیه وارد نرم‌افزار Maxqda2020 شد. در مجموع چهل سند مورد پردازش قرار گرفت. در گام بعدی، محتوای بخش نتایج مقالات به صورت توصیفی و فرایندی در قالب دو گروه پیامدها و راهکارها کدگذاری اولیه شد. تعداد کدهای اولیه استخراج‌شده بالغ بر ۱۵۰ کد است که ۷۹ کد به بلوک راهکارها و ۷۱ کد به بلوک پیامدها اختصاص داشته‌اند. سپس کدهای اولیه در قالب مقولات دسته‌بندی شد و گزاره‌های تحقیق تشکیل و واحدهای معنایی تکمیل شدند. در نهایت نتایج کدگذاری به صورت تماتیک در قالب نمودار Maxmap به نمایش درآمد. از مهم‌ترین مؤلفه‌های هر تحقیقی توجه به دو شاخص روایی و پایایی است. این دو مؤلفه در پژوهش‌های کیفی متفاوت از پژوهش‌های کمی است و با شاخص‌های دیگری سنجیده می‌شود. روایی در پژوهش کیفی با شاخص مقبولیت مورد تحلیل قرار می‌گیرد (Neuman, 2014). این پژوهش از سوی سه تن از تحلیل‌گران خبره در گردشگری سنجیده و پذیرفته شد و برای تأییدپذیری مضاعف تمامی گام‌های پژوهش به همراه اسناد مورد استفاده حفظ و به صورت دقیق مستند شده است. برای سنجش پایایی پژوهش نیز روش بازآزمون به کار گرفته شده است تا میزان تکرارپذیری نتایج

تحقیق سنجیده شود. به این ترتیب که پنج سند از میان اسناد موجود به طور تصادفی انتخاب شد و در فاصله سی‌روزه از زمان کدگذاری اولیه، دوباره کدگذاری شد تا میزان توافق کدها ارزیابی شود. در نهایت، با قراردادن میزان توافق‌ها در فرمول مربوط، میزان پایایی نتایج آزمون به دست آمد که در جدول ۲ به نمایش درآمده است.

$$۱۰۰ * \frac{۲ * \text{تعداد توافق‌ها}}{\text{تعداد کل کدها}} = \text{درصد پایایی}$$

جدول ۲: درصد پایایی نتایج پژوهش

شماره سند	تعداد کل کدها	تعداد توافق‌ها	تعداد عدم توافق‌ها	پایایی بازآزمون (به درصد)
۱	۹	۴	۱	۸۸
۲	۱۰	۳	۲	۶۰
۳	۱۵	۷	۱	۹۳
۴	۷	۳	۱	۸۵
۵	۱۱	۵	۲	۹۰
جمع کل	۵۲	۲۲	۷	۸۴

در تفسیر درصد پایایی بازآزمون، استملر^۱ (۲۰۰۱) بیان می‌دارد که اگر نتیجه به دست آمده بیش از ۶۰ درصد باشد، تحقیق از پایایی برخوردار است (Glaser & Strauss, 2006). همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، تعداد کل کدها در بازه زمانی سی‌روزه ۵۲ کد است که ۲۲ توافق و ۷ عدم توافق وجود داشت که در نهایت از میزان ۸۴ درصد پایایی برخوردار بودند که پذیرفتنی است.

یافته‌های پژوهش

۱. توزیع فراوانی مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری
توزیع فراوانی مقالات در پنج نشریه برتر در نمودار ۱ به نمایش درآمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نشریه

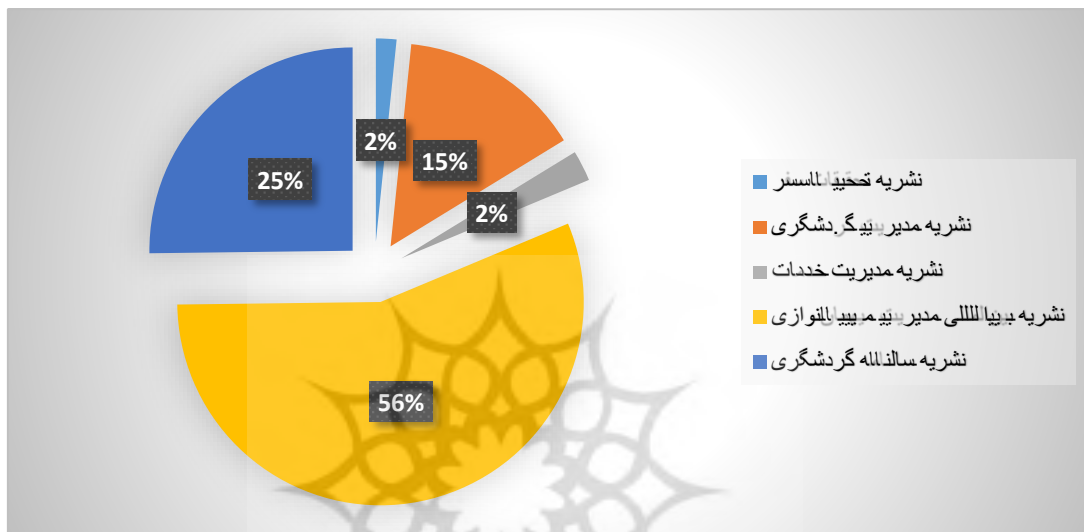
¹. Stemler

۲۵/۲۰ درصد، مدیریت گردشگری با ۱۴/۶۳ درصد و مدیریت خدمات با ۲/۴۴ درصد، به ترتیب رتبه‌های دوم تا چهارم را در نشر مقالات کرونا و گردشگری به خود اختصاص داده‌اند.

بین‌المللی مدیریت میهمان‌نوازی با بیشترین فراوانی (۵۶/۱۰ درصد) بیشترین تعداد مقالات را با محوریت کرونا و گردشگری داشته است و نشریه تحقیقات سفر با کمترین فراوانی (۱/۶۳ درصد) کمترین تعداد مقالات را دارا بوده است. همچنین نشریات سالنامه تحقیقات گردشگری با

نمودار ۱: توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در نشریات

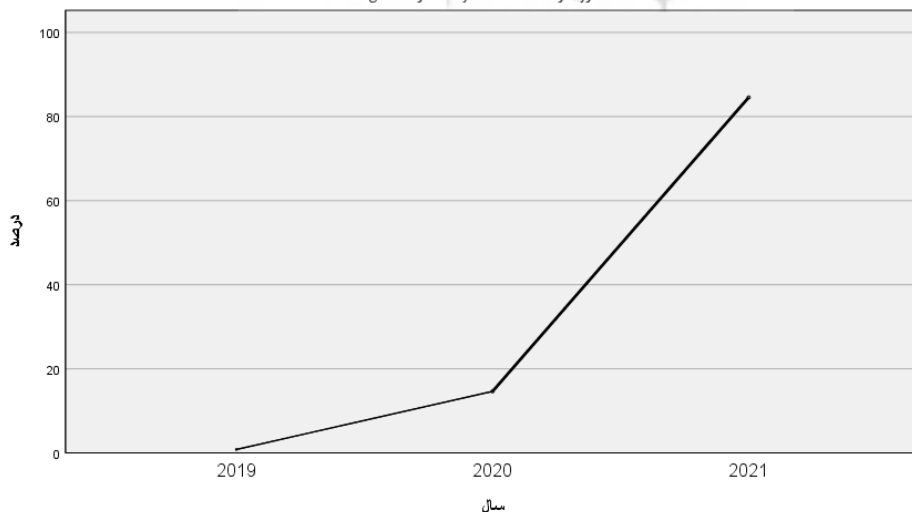

منطقی است. همچنین هجده مقاله در این حوزه، در سال ۲۰۲۰ در این پنج نشریه منتشر شده است. همان‌گونه که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود، نرخ رشد انتشار مقالات در این نشریات با روندی فزاینده رو به جلو بوده است و پیش‌بینی می‌شود همین روند در ماه‌های آتی نیز ادامه داشته باشد.

۲. روند رشد مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در طی سه سال گذشته در پنج نشریه اول گردشگری بیشترین مقالات با محوریت کرونا و گردشگری (۱۰۴ مقاله) در سال ۲۰۲۱ و کمترین تعداد نیز (یک مقاله) در سال ۲۰۱۹ منتشر شده است که با توجه به زمان آغاز همه‌گیری کرونا

نمودار ۲: روند رشد مقالات در سه سال گذشته

روند رشد مقالات منتشر شده در سه سال گذشته

۳. محوریت موضوعات گردشگری و کرونا طی سه سال گذشته در پنج نشریه اول گردشگری

از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که باید در این گونه تحقیقات در نظر گرفته شود آن است که بدانیم پراکندگی موضوعات مقالات منتشر شده در این حوزه چگونه است. بدین منظور، پس از طی فرایند کدگذاری درون‌متنی، تعداد ۵۶۷ کد با احتساب فراوانی آن‌ها استخراج و نمودار ابری برای تحلیل نتایج ترسیم شد. در این نمودار واژگانی که بیشترین فراوانی را داشته‌اند با اندازه‌ای بزرگ‌تر به نمایش درآمده‌اند تا پژوهشگران با نگاهی ساده بتوانند بیشترین امکان مقایسه در کمترین زمان را داشته باشند. همچنین ده کد اولیه‌ای که بیشترین فراوانی را داشته‌اند در جدول ۳ ارائه شده است. با کنارگذاشتن واژگان کوید-۱۹، گردشگری و میهمان‌نوازی که قاعداً با توجه به محوریت

پژوهش‌ها می‌بایست از فراوانی درخور توجهی برخوردار باشند، می‌توان دریافت که عموم مقالات منتشر شده در این پنج نشریه بر تأثیرات همه‌گیری کرونا در صنعت گردشگری، به‌ویژه در بخش اقامت و رستوران، همچنین تأثیراتی که بر روی گردشگران و کارکنان شاغل در این صنعت داشته است متمرکز بوده‌اند. از دیگر نقاط ثقل مقالات می‌توان به مدیریت بحران و چشم‌انداز آتی گردشگری اشاره نمود. همچنین محققان در فرایند کدگذاری عناوین دریافتند که بسیاری از مقالات به شرایط کنونی صنعت گردشگری اشاره داشته‌اند و توجه کمتری به تغییرات احتمالی آتی شده است. بنابراین برای اطمینان کد «در طی» به همراه کد «پس از همه‌گیری» نیز از عناوین مقالات استخراج شدند. همان‌طور که در جدول ۳ آورده شده است، کد «در طی» بیش از دو برابر کد «پس از همه‌گیری» فراوانی داشته است.

نمودار ۳: نمودار ابری فراوانی کدهای اولیه

جدول ۴: فراوانی کدهای اولیه

شماره	واژگان	فراوانی
۱	کوید ۱۹	۱۱۶
۲	تأثیرات	۳۵
۳	در طی	۳۶
۴	گردشگری / میهمان‌نوازی	۳۲
۵	اقامت	۲۶
۶	گردشگر	۲۲
۷	کارکنان	۱۸
۸	رستوران	۱۳
۹	چشم‌انداز	۱۲
۱۰	پس از همه‌گیری / مدیریت بحران	۱۱

۴. میزان استناد به مقالات با محوریت گردشگری و کرونا

در پنج نشریه اول گردشگری

همچنین ده مقاله‌ای که بیشترین میزان استناد را در میان مقالات منتشر شده در پنج نشریه اول گردشگری جهان داشته‌اند در جدول ۵ به نمایش درآمده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقالات پراستناد این نشریات در حوزه دستورکار برای تحقیقات گردشگری، چشم‌انداز آتی گردشگری، گردشگری بین‌الملل، اقتصاد گردشگری، نوآوری و فاصله‌گذاری در بخش اقامت، تجربیات کشورها، نیروی شاغل در صنعت و الگوهای رفتاری گردشگران قرار می‌گیرند.

جدول ۵: ده رتبه اول مقالات از نظر میزان استناد

عنوان	نشریه	سال	تعداد استنادها	منبع
همه‌گیری و ویروس کرونا - بحثی مهم درباره دستور کار تحقیقات گردشگری	مدیریت گردشگری	۲۰۲۰	۲۳۰	Zenker & Kock (2020)
کوید ۱۹، پسایند، تأثیرات و شرکت‌های میهمان‌نوازی: چشم‌انداز بین‌المللی	مدیریت میهمان‌نوازی	۲۰۲۰	۱۴۱	Alonso et al. (2020)
گردشگری بین‌المللی و شیوع ویروس کرونا: تحلیل میان‌کشوری	تحقیقات گردشگری	۲۰۲۰	۱۳۰	Farzanegan et al. (2020)
همه‌گیری ویروس کرونا و گردشگری: مدل‌سازی تعادل عمومی تصادفی پویا از شیوع بیماری‌های عفونی	سالنامه تحقیقات گردشگری	۲۰۲۰	۱۱۰	Yang et al. (2020)
کاهش خطر ابتلا به سلامتی برای جذب مشتریان هتل در دوران همه‌گیری ویروس کرونا: تمرکز بر نوآوری در فناوری برای فاصله‌گذاری اجتماعی و پاکیزگی	مدیریت میهمان‌نوازی	۲۰۲۰	۸۶	Shin & Kang (2020)
صنعت میهمان‌نوازی و گردشگری در میان همه‌گیری ویروس کرونا: چشم‌انداز، چالش‌ها و آموخته‌های هند	مدیریت میهمان‌نوازی	۲۰۲۱	۸۰	Kaushal & Srivastava (2021)
مسائل مربوط به رهبری در تحول دیجیتال ناشی از بحران: نحوه هدایت مؤثر کارکنان خدمات در طی همه‌گیری ویروس کرونا	مدیریت خدمات	۲۰۲۱	۷۸	Bartsch et al. (2021)
تأثیرات ویروس کرونا بر رفتارهای برنامه‌ریزی‌شده سفر پس از همه‌گیری	سالنامه تحقیقات گردشگری	۲۰۲۱	۷۷	Li et al. (2021)
هزینه‌های اجتماعی گردشگری در طی همه‌گیری ویروس کرونا	سالنامه تحقیقات گردشگری	۲۰۲۰	۷۰	Qiu et al. (2020)
آیا از سفر بعد از کوید ۱۹ می‌توسید؟ حفاظت از خود، مقابله و مقاومت در برابر همه‌گیری «ترس از سفر»	مدیریت گردشگری	۲۰۲۱	۵۹	Zheng et al. (2021)

۵. نتایج به دست آمده از مقالات با محوریت گردشگری و

کرونا در پنج نشریه اول گردشگری

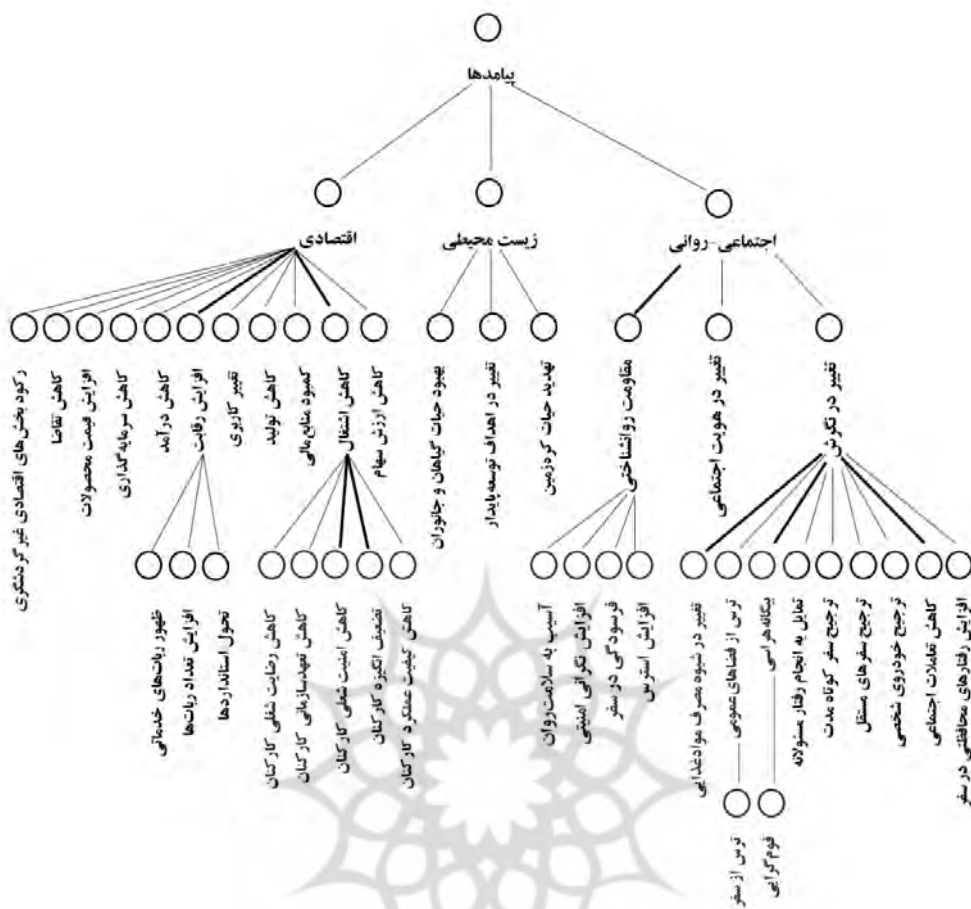
همان‌طور که در بخش روش‌شناسی اشاره شد، محققان اسناد منتخب را در دو واحد معنایی پیامدها و راهکارها کدگذاری

کردند. بنابراین یافته‌های این بخش را در دو بخش مجزا دسته‌بندی خواهیم کرد.

۵-۱. پیامدهای برآمده از مقالات با محوریت گردشگری

و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری

نمودار ۴: مقوله‌بندی کدهای اولیه مربوط به واحد مفهومی پیامدها

بر کاهش میزان اشتغال در جوامع مقصد تمرکز داشته و بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است که در نتیجه آن میزان امنیت شغلی در صنعت کاهش یافته و انگیزه نیروی کار نیز به مثابه آن کاهش یافته است؛ این مهم در مقالات متعددی مورد اشاره قرار گرفته است. به دنبال آن، با کاهش کیفیت عملکرد آن‌ها مواجه خواهیم بود و در آخر نیز، به علت کاهش رضایت از کار، از میزان تعهد آن‌ها کاسته می‌شود و به مشاغل دیگر روی می‌آورند. همچنین تحول دیجیتال را عاملی معرفی کرده است که موجب تشدید رقابت میان بخش‌های فعال در صنعت گردشگری خواهد شد. این مورد در تحقیقات موجود فراوانی بیشتری دارد. این تحول به سبب ظهور ربات‌های خدماتی و جایگزینی آن‌ها با نیروی انسانی شاغل در صنعت رخ خواهد

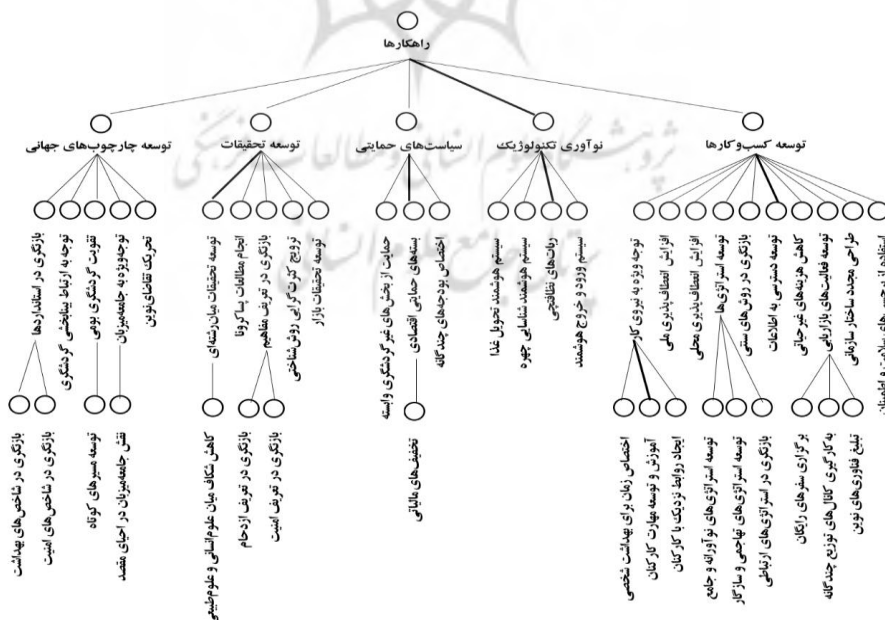
همان‌طور که در نمودار ۴ مشاهده می‌شود، پس از استخراج ۷۹ کد اولیه با احتساب فراوانی‌شان که با خطوط پرنرنگ‌تر به نمایش درآمده‌اند، به ۳ مقوله اصلی، ۶ مقوله فرعی و ۳۸ مقوله فرعی تر رسیدیم. بدین شرح که طبق پژوهش‌های منتشرشده در پنج نشریه برتر گردشگری در جهان می‌توان پیامدهای ناشی از همه‌گیری ویروس کرونا را در گردشگری در سه مقوله پیامدهای اقتصادی، پیامدهای زیست محیطی و پیامدهای اجتماعی-روانی جای داد. پیامدهای اقتصادی به دست آمده، علاوه بر آن که بر مواردی نظیر کاهش درآمدها، کاهش میزان تمایل به سرمایه‌گذاری، کاهش تولید، کاهش تقاضا، رکود بخش‌های اقتصادی دیگر، افزایش قیمت محصولات، کاهش ارزش سهام شرکت‌ها و تغییر کاربری مشاغل گردشگری اشاره دارد، عموماً

داد و اشتغال در صنعت گردشگری را با چالش‌هایی روبه‌رو خواهد ساخت. از دیگر پیامدهای موردانتظار، تغییر در رویه‌های استاندارد کار در صنعت است که معیارهای پیشین به‌زودی با معیارهای نوین که حاصل تجربه به‌دست‌آمده در همه‌گیری ویروس کرونا است جایگزین خواهند شد. از دیگر مقولات به‌دست‌آمده از تحلیل محتوای نتایج مقالات پیامدهای زیست‌محیطی است. تحقیقات حاکی از آن است که علاوه بر آن‌که به‌دلیل کاهش مصرف در زمان همه‌گیری شاهد بهبود شرایط زیست‌محیطی در بسیاری از مناطق بوده‌ایم، این همه‌گیری تأثیرات سوء نیز برای محیط‌زیست بشری داشته است که موجب تحولاتی در اهداف توسعه پایدار خواهد شد و محققان زیادی خواستار بازنگری و بازتعریف آن‌ها هستند. علاوه بر پیامدهای اقتصادی و زیست‌محیطی احتمالی، با مقوله دیگری تحت عنوان پیامدهای اجتماعی-روانی مواجه‌ایم. تغییر الگوهای رفتاری مصرف‌کننده که به‌واسطه تغییر نگرش رخ می‌دهد رفتارهای گردشگر را قبل، حین و بعد از سفر با تغییراتی همراه می‌سازد. این بخش از تحقیقات نیز از سوی محققان استقبال شده و از فراوانی زیادی در میان تحقیقات برخوردار بوده است. نتایج حاکی از آن است که پس از این همه‌گیری گردشگران زیادی تمایل خود را به سفرهای گروهی از دست

داده‌اند و ترجیح می‌دهند به‌صورت مستقل به سفر بپردازند و تا جای ممکن از خودروهای شخصی استفاده کنند و مدت کمتری را در سفر بگذرانند که این مهم عواقب جدی برای محیط‌زیست و اقتصاد گردشگری در پی خواهد داشت. همچنین میل به انجام تعاملات اجتماعی هم با جامعه میزبان و هم با سایر گردشگران کاهش یافته است و به رفتارهای محافظانه در سفر منجر شده که ممکن است در بلندمدت به بیگانه‌هراسی و قوم‌گرایی بینجامد. برخی از گردشگران حتی در شیوه مصرف مواد غذایی نیز تغییراتی اعمال کرده‌اند که پیش‌بینی می‌شود این روند در بلندمدت ادامه یابد. از طرف دیگر، عواقب این همه‌گیری در گردشگران انگیزه انجام هرچه بیشتر رفتارهای مسئولانه را ایجاد کرده است. در جایی دیگر مشاهده می‌شود که گردشگران دچار نوعی ترس از حضور در فضاهای عمومی شده‌اند که میل به سفرکردن را در آن‌ها کاهش داده است و نوعی انزوای اجتماعی در جوامع ایجاد کرده است که در بلندمدت احتمال تغییر در هویت اجتماعی را نیز به‌همراه دارد.

۵-۲. راهکارهای برآمده از مقالات با محوریت گردشگری و کرونا در پنج نشریه اول گردشگری

نمودار ۵: مقوله‌بندی کدهای اولیه مربوط به واحد مفهومی راهکارها

همان‌طور که در نمودار ۵ ملاحظه می‌شود، از تحلیل محتوای مقالات مستند ۷۱ کد اولیه با احتساب فراوانی‌شان در ارتباط با راهکارهای پیشنهادی برای تعدیل پیامدهای همه‌گیری ویروس کرونا استخراج شد که تمام کدها در ۵ مقوله اصلی، ۱ مقوله فرعی و ۴۰ مقوله فرعی‌تر دسته‌بندی شدند. بدین ترتیب که راهکارهای ممکن را می‌توان در مقولات توسعه کسب‌وکارها، توسعه سیاست‌های حمایتی، توسعه تکنولوژی، توسعه چارچوب‌های جهانی، توسعه تکنولوژی‌های نوآور و توسعه تحقیقات گردشگری قرار داد. همان‌طور که در نمودار ۵ مشاهده می‌شود، توسعه تکنولوژی‌های نوآور از مهم‌ترین راهکارهای ارائه‌شده است که فراوانی زیادی در میان تحقیقات تحلیل‌شده داشته و با خطوط تیره‌تر نمایش داده شده است. تعدادی از صاحب‌نظران حوزه بر این باورند که به‌کارگیری سیستم‌های هوشمند نظیر سیستم‌های ورود خروج، تحویل غذا، شناسایی چهره و ربات‌های نظافتچی راه نجاتی برای صنعت گردشگری در این وضعیت بحرانی خواهد بود و کسب‌وکارها را برای بحران‌های آتی احتمالی تجهیز خواهد کرد. از دیگر راهکارهای مطرح طراحی سیستم‌های حمایتی دولتی است که در قالب بسته‌های حمایتی هم برای بخش‌های گوناگون گردشگری و هم دیگر بخش‌های اقتصادی که در به‌کارانداختن چرخ صنعت گردشگری نقش دارند. اعطای تخفیف‌های مالیاتی از متداول‌ترین پیشنهادها در تحقیقات انجام‌شده است. توسعه کسب‌وکارها در جهت احیا نیز از دیگر راهکارهای مطرح‌شده در بطن مقالات است. صاحب‌نظران توسعه کسب‌وکارها را در قالب توسعه فعالیت‌های بازاریابی نظیر توسعه استراتژی‌های ارتباطی، توسعه تحقیقات بازار، تبلیغ فناوری‌های نوین و استفاده از کانال‌های توزیع چندگانه را نیز مزیت رقابتی می‌دانند که می‌تواند در شرایط بحرانی به توسعه کسب‌وکارها بینجامد. استفاده از برچسب‌های سلامتی نیز در فروش بیشتر محصولات و خدمات گردشگری مؤثر خواهد بود. از طرف دیگر، توصیه می‌شود در ادامه کار بر استراتژی‌های جامع و نوآورانه و استراتژی‌های تهاجمی و سازگار تمرکز کرد و با ادغام آن‌ها به مناسب‌ترین استراتژی‌ها دست یافت. بدین جهت بسیار رواست که نگاهی دوباره در روش‌های سنتی عرضه خدمات و حتی طراحی دوباره سازمان

صورت گیرد. همچنین، به‌دلیل شرایط آشفته بازار کار، بهتر است ارتباط نزدیکی با کارکنان برقرار شود و زمان‌های مشخصی برای انجام نظافت‌های شخصی و عمومی در اختیارشان قرار گیرد. پیش‌بینی‌ها حاکی از تغییرات و تحولاتی در صنعت گردشگری است، از این‌رو باید در راستای آموزش نیروی کار نیازسنجی صورت گیرد و خدمات لازم در این زمینه فراهم شود. انعطاف‌پذیری کسب‌وکارها در سطح محلی و منطقه‌ای از مهم‌ترین عواملی است که باید مدنظر قرار گیرد و تا حد ممکن نیز در راستای کاهش هزینه‌های غیرضروری گام برداشته شود. در مقوله دیگری با راهکارهایی روبه‌رو هستیم که مخاطب آن پژوهشگران در حوزه گردشگری‌اند. به آن‌ها پیشنهاد می‌شود که علاوه بر نگاه اقتصادی خود، نگاهی نیز به آینده صنعت داشته باشند و تحقیقات پساکرونايي خود را گسترش دهند تا زمان لازم برای احیای صنعت کاهش یابد. از طرف دیگر، محققان باید بیشتر به تحقیقات میان‌رشته‌ای بپردازند، به‌ویژه از فاصله میان گردشگری و علوم طبیعی بکاهند و از روش‌های تحقیق نوین در این راستا بهره‌گیرند. در نهایت، با تدوین چارچوب‌های جهانی با سرعت بیشتری به سمت احیای گردشگری گام بردارند. برخی از موارد مطرح‌شده در این چارچوب‌ها توجه به تقاضای نوین شکل‌گرفته و تحریک آن، تقویت گردشگری داخلی، بازنگری در استانداردهای جهانی به‌ویژه بازنگری در مفاهیم امنیت و ازدحام و در نظر گرفتن ارتباط بین‌بخشی گردشگری با دیگر بخش‌های اقتصادی است. همچنین به مقصدهای گردشگری توصیه شده است که برای احیای هرچه سریع‌تر صنعت از مشارکت جامعه محلی بهره‌گیرند.

نتیجه‌گیری

طبق بررسی‌های انجام‌شده بر روی مقالات منتشرشده در برترین نشریات جهان چنین استنباط می‌شود که روند رشد تحقیقات گردشگری و کرونا صعودی بوده است و در آینده شاهد تحقیقات بیشتری خواهیم بود. درباره توزیع پراکندگی موضوعات می‌توان گفت که هرچند تمرکز پژوهش‌ها در بخش‌هایی نظیر اقتصاد، اقامت، رستوران و تأثیرات بیشتر بوده که ممکن است ناشی از شرایط آشفته اقتصاد جهانی باشد،

مطالعات حاکی از آن است که جنبه‌های بیشتری از صنعت گردشگری مورد واکاوی صاحب‌نظران قرار گرفته و در مجموع از توزیع مناسبی برخوردار است. از نظر محققان، جنبه‌های فرهنگی-اجتماعی گردشگری ظرفیت بیشتری برای انجام تحقیقات موشکافانه دارد. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل محتوای بخش نتایج مقالات نیز محققان را به دو واحد مفهومی پیامدها و راهکارهای مقابله با همه‌گیری کرونا رسانده است. در پیامدهای استخراج‌شده از متن مقالات منتشرشده، وزن پیامدهای اقتصادی از سایر بخش‌ها بیشتر بوده است و عموماً تحولاتی را در صنعت گردشگری پیش‌بینی نموده‌اند که از میان آن‌ها تحولات تکنولوژیکی و تحولات رفتاری در گردشگران بیشترین فراوانی را دارند. راهکارهای ارائه‌شده بیشتر درخصوص سیاست‌های حمایتی دولت و سیاست‌های توسعه فعالیت‌های کسب‌وکارهاست که محوریت بیشتری در

منابع

- Bae, S. Y., & Chang, P. J. (2020). "The effect of coronavirus disease-19 (COVID-19) risk perception on behavioural intention towards 'untact' tourism in South Korea during the first wave of the pandemic". *Current Issues in Tourism*, 24(7), 1017-1035. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1798895>
- Bausch, T., Gartner, W. C., & Ortanderl, F. (2020). "How to Avoid a COVID-19 Research Paper Tsunami? A Tourism System Approach". *Journal of Travel Research*, 60(3), 467-485. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/0047287520972805>
- Bratić, M., Radivojević, A., Stojiljković, N., Simović, O., Juvan, E., Lesjak, M., & Podovšovnik, E. (2021). "Should I Stay or Should I Go? Tourists' COVID-19 Risk Perception and Vacation Behavior Shift". *Sustainability*, 13(6), 35-73. doi:<https://doi.org/10.3390/su13063573>
- Chebli, A. A. (2020). "The impact of Covid-19 on tourist consumption behaviour: a perspective article". *Journal of Tourism Management Research*, 7(2), 196-207.
- Kock, F., Assaf, A. G., & Tsionas, M. G. (2020). Developing Courageous Research Ideas. *Journal of Travel Research*, 59(6), 1140-1146. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/0047287519900807>
- Kirilenko, A. P. (2018). Tourism research from its inception to present day: Subject area, geography, and gender distributions. *PLoS One*, 13(11). doi:10.1371/journal.pone.0206820
- Naiola, F. N., Mekom, P. M., Adiputra, F. R., & Jehane, P. T. (2020). "An Analysis Study on the Impact of Behavior changes efforts to build trust of potential tourist post-Corona in Kupang". *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 544.
- Neuman, W. L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Pearson.
- Qiao, G., Zhao, X. L., Xin, L., & Kim, S. (2021). "Concerns or Desires Post-Pandemic: An Extended MGB Model for

به‌کارگیری سیستم‌های هوشمند و فعالیت‌های بازاریابی داشته‌اند. یکی از مهم‌ترین بخش‌ها که با هدف این پژوهش سنخیت کامل دارد توسعه همه‌جانبه تحقیقات در زمینه همه‌گیری ویروس کرونا و گردشگری است. در حال حاضر نیاز است تحقیقات میان‌رشته‌ای افزایش یابد و نگرشی کل‌نگر و نظام‌مند به پدیده بحران کرونا ایجاد شود. با نگاهی به نتایج تحقیق حاضر می‌توان دریافت که تحقیقات انجام‌گرفته با تحقیقات گذشته هم‌پوشانی زیادی دارد و جنبه‌های بدیع آن‌ها کمتر است. بنابراین پژوهشگران باید پیش از انجام هر تحقیقی نگاهی بر تحقیقات گذشته داشته باشند و از انجام تحقیقات تکراری و غیرکارآمد که به راحتی پاسخ آن‌ها با جست‌وجو در دانش انباشت‌شده گردشگری یافته می‌شود پرهیز کنند و به انجام تحقیقات بدیع‌تر مبادرت ورزند.

- Understanding South Korean Residents' Perceptions and Intentions to Travel to China". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2542. doi:<https://doi.org/10.3390/ijerph18052542>
- Scimago Journal & Country Rank. (n.d.). Retrieved from Scimago Institution Rankings: www.scimago.com
- Sung, Y. A., Kim, K. W., & Kwon, H. J. (2021). "Big Data Analysis of Korean Travelers' Behavior in the Post-COVID-19 Era". *Sustainability*, 13(1). doi:<https://doi.org/10.3390/su13010310>.
- Toubes, D. R., Araújo Vila, N., & Fraiz Brea, J. A. (2021). "Changes in Consumption Patterns and Tourist Promotion after the COVID-19 Pandemic". *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 16(5), 1332-1352. doi:<https://doi.org/10.3390/jtaer16050075>
- Vărzaru, A. A., Bocean, C. G., & Cazacu, M. (2021). "Rethinking Tourism Industry in Pandemic COVID-19 Period". *Sustainability*, 13(2), 6956. doi:<https://doi.org/10.3390/su13126956>
- Zenker, S., & Kock, F. (2020). The coronavirus pandemic – A critical discussion of a tourism research agenda. *Tourism Management*, 81. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104164>

Content Analysis of Published Articles Focusing on the Topic of Coronavirus Epidemic and Tourism Case Study: The Top Five Tourism Magazines in the World

Mahdi Karoubi¹
Elika Hasani²
Zahra Kuchaki³

Abstract

The spread of the corona virus, as the greatest challenge of the 21st century, has faced many challenges in various industries, and tourism is no exception to that. Many believe that this industry, according to this pandemic, will experience changes in immediate future. Therefore, in this study, we decided to review the research process in this field to achieve a better understanding of the issues that occurred during the pandemic and its future developments. In this regard, researchers analysed the overt and covert content of articles published by the top five tourism magazines indexed from September 2019 to July 2021, to answer the research questions. Using the non-probability sampling method, 122 articles were studied in the explicit content analysis section and 40 articles in covert content analysis section. In the explicit analysis section, quantitative SPSS and qualitative Max QDA software has been used and the results were presented in the form of tables and diagrams. Also, in the covert content analysis section, after initial coding and categorizing them by Max QDA qualitative software, the researchers achieved two conceptual units of consequences of the corona virus **pandemicoutbreak** and possible solutions to deal with it and **they** presented the results in the form of diagrams.

Keywords: Tourism, Corona, content Analysis, Consequences, Solutions

1. Associate Professor, Department of Tourism Management, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran
2. PhD Student in Tourism Management, Faculty of Tourism, University of Science and Culture, Tehran, Iran
3. PhD Student in Tourism Management, Faculty of Tourism, University of Science and Culture, Tehran, Iran

